

Akkaataa Salaataa

fi

Hiikaa Faatihaa

Qopheessaan Kadiir Ibraahim

Yunivarsitii Haramaayaa

Bara 2003 A.L.I.

Salaata dura

Wudu'a (salaataaf dhiqachuu)

Salaata eegaluun dura wudu'a gochuun dirqama. Tartiibni isaatis haala armaan gadiiti

1. Hunda dura , wudu'a kan gootuuf salaataaf akka ta'e niyyachudhaan(yaadudhaan)
“Bismillaah” jedhii eegali.
2. Harka kee lamaan hanga kiiyootti (harka mirgaa irraa eegaluun) yeroo sadi dhiqadhu.
Bishaan gidduu qubbiinii sirritti jiisuu isaa mirkaneeffadhu.

3. Bishaan harka mirgaatiin fudhachudhaan afaanitti olfudhuu sirritti lulluuqadhu. Kanas yeroo sadi raawwadhu.

4. Bishaan harka mirgaatiin fudhachudhaan funyaan keessatti ol harkisi. Eegasii harka bitaatiin gargaaramii gadi baafadhu.

5. Fuula kee yeroo sadi dhiqadhu.(Fuula yoo dhiqattu naannawa gurra mirgaa irraa hanga gurra bitaatti akkasumas, sarara rifeensa kallachaa/addaa irraa hanga areeda jalaatti waliin gahi).

6. Harka lamaan mirga irraa eegaludhaan ciqileellee waliin yeroo sadi dhiqadhu.

7. Harka kee lamaan jiidudhaan rifeensa kallachaa irraa kaasii hanga mataa duubaatti irra harkisi; eegasii akkasumaan harka kee lamaanuu duubarraa gara fuulduraatti mataa irra harkisudhaan hanga kallach duraan irraa kaateetti deebisi.

8. Eegasii harkuma saniin(bishaan biraa osoo hin fudhatin) quba akeektudhaan boolla gurraati fi konoona gurraa kan keessaa haxaahi. Yeroma san raawwattu, quba abuudduudhaan gurra gama duubaa jala irraa gubbatti ol xuruuri.

9. Xumura irratti, luka lamaan (luka mirgaa irraa eegaludhaan) hanga kiyyootti yeroo sadi dhiqadhu. Bishaan qubbiin miilaa keessa sirritti seenuu isaatis mirkaneeffadhu.

Tartiiba armaan olii hunda eega xumurte booda, Jecha kana qara'i:

"Ash-hadu an-laa ilaaha illallaahu, wa ash-hadu anna muhammadan abduhuu wa rasuuluhu."

أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له،

و أشهد أن محمدا عبده ورسوله

Kana jechuun, Waaqni haqaan gabbaramuu qabuu Allaah malee akka hin jirre ragaa baha; Muhaammadis garbicha isaatii fi ergamaa ergamaa ta'uu raga baha jechuudha.

Wuduu'a Maaltu balleessa?

1. Wanta uumamaan namarraa bahu kan akka fincaan, udaanii fi
2. Hirriiba
3. Sababuma fedheefuu haa ta'uu, sammuun of wallaaluu.

Ghuslii (qaama guutuu dhiqachuu)

Yeroo gusliif dhiqattu, salaataaf akka dhiqataa jirtuu fi kanas rabbumaaf ajajamuuf akka raawwataa jirtu niyyadhu (qalbii keetiin yaadi). Dhiqannaa ghuslii yeroo raawwattu, dursii wudu'a godhi. Eegasii, mataa rifeensa mara waliin dhiqadhu. San booda qaama kee kan gama mirgaa morma irraa ka'ee hanga quba miilaatti dhiqadhu. Ammas, qaama kee kan gama bitaa morma irraa hanga quba miilaatti dhiqadhu.

Gusliin(qaama guutuu dhiqachuun kan dirqama ta'u sababoota armaan gadiitiif.

1. *Janaabaaf:* Jissaan qaama saalaa irraa yoo bahe yookaan qunnamtiin saalaa yoo raawwatame.
2. Dubartii xuriin (dhiigni aadaa irraa jigu) yoo irraa dhaabate.
3. Dubartiin deettee yeroon salaata eegaltu yoo gahe.

Tayammuma (Waan gogaan wudu'a godhachuu)

Guslil yookaan wudu'a bakka buusudhaan tayammumatti fayyadamtee salaatu ni dandeetta. Tayammuma yeroon fayyadamtu yoo haalli armaan gadii si qunnameedha:

1. Bishaan yoo argamuu dhabe yookaan yoo gahaa ta'uu baate.
2. Karaan/haalli bishaan fudhattuun yoo hin jirre(laga yookaan ala baatee fudhachudhaaf wanti lubbuu keetii fi kan maatii keetii hammeessu yoo kan jiraatu ta'e).
3. Booda itti fayyadamuuf yoo kan qusattu ta'e (sababa hanqina bishaaniitiif)
4. Sababa dhibeetiif bishaan dhiqachuu yoo hin dandeenne (dhiqachuun dhukkubsata ka sitti hammeessu yoo ta'e).

Haala armaan olii hunda keessatti tayammuma godhachuun ni danda'ama. Tayammumni haala armaan gadiitiin raawwatama:

1. Duraan, tayammuma kan godhattuuf salaata Rabbiitiif ta'uu isaa niyyadhu. Eegasii "Bismillaah" jedhi.
2. San booda , ganaa harkaa kee lamaanii lafa qulqulluu yookaan ashawaa yookaan dhagaa yookaan gidaara(haala fakkii armaan gadii irratti mul'atuun) dhahi.

3. Wantootaa nama quqquuqan irraa balleessudhaaf harka irraa eega afuufte booda fuula kee guutuu irra harka yaasi(dibadhu).

4. Tartiiba lakkoofsa lammaffaa debitee eega raawwatte booda harka kee kan bitaatiin harka mirgaa hanga ciqileetti (yookaan hanguma kiyyoo) dibadhu. Ammas harka kee kan mirgaatiin kan bitaatis (bifa fakkii armaan gadii irratti mul'atuun) dibadhu.

Azaana (Waamsa gara salaataa)

Azaanni labsa(lallabsa) muslimtoonni gara salaataa akka dhufan ittiin waamaniidha. Namichi azaanu fuulaan gara Qiiblaa laaludhaan sagalee olfuudhee haala armaan gadiitiin lallaba:

"Allaahu Akbar: (Rabbi daran guddaadha)   الله أكبر

Allaahu Akbar : : (Rabbi daran guddaadha)   الله أكبر

Allaahu Akbar : : (Rabbi daran guddaadha)   الله أكبر

Allaahu Akbar : : (Rabbi daran guddaadha)   الله أكبر

Ash-hadu an-laa ilaaha illallaah   أشهد أن لا إله إلا الله

: (Waaqni haqaan gabbaramuu qabu Allaah malee akka hin jirre ragaa baha;)

Ash-hadu an-laa ilaaha illallaah   أشهد أن لا إله إلا الله

: (Waaqni haqaan gabbaramuu qabu Allaah malee akka hin jirre ragaa baha;)

Ash-hadu anna muhammadar-rasuulullaah   أشهد أن محمدا رسول الله

:(Muhaammadis ergamaa Rabbii ta'uu ragaa baha)

Ash-hadu anna muhammadar-rasuulullaah   أشهد أن محمدا رسول الله

:(Muhaammadis garbicha isaatii fi ergamaa ergamaa ta'uu raga baha)

Hayya alas-Salaah: (Gara salaataa ori'aa(koottaa)   حي على الصلاة

Hayya alas-Salaah: (Gara salaataa ori'aa(koottaa)   حي على الصلاة

Hayya alal Falaah : (Gara milkii ori'aa(koottaa)   حي على الفلاح

Hayya alal Falaah : (Gara milkii ori'aa(koottaa)   حي على الفلاح

Allaahu Akbar : (Rabbi daran guddaadha)   الله أكبر

Allaahu Akbar : (Rabbi daran guddaadha)   الله أكبر

Laa ilaaha illallaah"

(Waaqni haqaan gabbaramuu qabu

Allaah malee akka hin jirre ragaa baha;)

لا إله إلا الله"

Yeroo azaana salaata fajrii(subii) "hayya alal falaa" booda jechoonni armaan gadii dabalamuu qaban:

"Assalaatu khayrum-minan-nawm"

الصلاة خير من النوم"

: (salaanni hirriba caala)

"Assalaatu khayrum-minan-nawm"

الصلاة خير من النوم"

: (salaanni hirriba caala)

Iqaamah

Iqaamaan akkuma azaanaatti kan raawwatu yoo ta'u, garaagarummaan jiru sagaleen gad qabamee kan jedhamuu fi hayya alal falaa booda jechi armaan gadii kan itti dabalamu ta'uu isaati:

"Qad qaamatis-Salaah : قد قامت الصلاة

(Salaanni jalqabeera)

Qad qamatis-Salaah" : قد قامت الصلاة

(Salaanni jalqabeera)

Akkaataa Salaataa

Salaata guyyaa tokko keessatti dirqamaan salaatan shanan

Yeroo salaata eegaltu lafa qulqulluu filachudhaan gara Qiiblaa (Makkaa) ilaali dhaabadhu. Salaanni dirqamaan salaatuun sirra jiru guyyaa keessatti shanan armaan gadiiti:

1. Subii.....Rak'aa...2
2. Zuhrii.....Rak'aa....4
3. Asrii.....Rak'aa.....4
4. Magriiba..Rak'aa.....3
5. Ishaa'.....Rak'aa.....4

1. Salaata eegaluu

Harka lamaan kee kallattii gurra lameeniitti olfuudhudhaan 'Allaahu-Akbar' jedhii salaata eegali.

1. Faatihaa fi suuraalee biroo Qara'uu

Eegasii, Harka mirgaa bitaa irra kaahudhaan gidduu laphee fi garaa olaanuu irratti(haala fakkii irratti mul'atuun) qabadhu. San booda suuraa faatihaa kan kutaa lammaffaa keessatti dhihaate qara'udhaan yoo xumurte Aamiin jedhi. Itti aansudhaan suuraawwan Quraanaa gaggabaaboo

kutaa itti aanutti dhihaatan keessaa tokko qara'i.

2. Rukuu'a Godhuu

Qaraatii eega xumurte booda harka kee lamaan qixa gurra lameeniitti olfuudhudhaan 'Allaahu-Akbar' jechudhaan gadi jedhi. Yeroo gadi jettus haala fakkii irratti argituun harka kee lamaaniin jilba lamaan qabachudhaan yeroo sadi,

“Subhaana Rabbiyal Aziim” jedhi. Kana jechuun, Rabbiin kiyya Guddaan Qulqullaaha jechuudha. Haalli kun Rukuu' jedhama.

3. Rukuu'a irraa oljedhanii dhaabachuu

San booda , “Sami'-Allaahu liman hamidah ,Rabbanaa wa lakal hamd” jedhaati ol jedhii dhaabadhu.

Kana jechuun, Rabbi nama isa galatoonfatu ni dhagaha, Rabbi keenna galanni si haa gahu jechuudha.

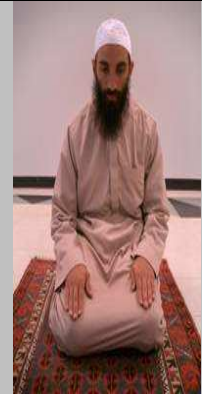
4. Sujuuda duraa Godhuu

Eegasii “Allaahu-Akbar” jechudhaan jilba lamaaniin eega lafa tuyxe booda harka lamaaniin fi fuula kee akka fakkii irratti mul'atutti lafaan gahi. Akkuma jirtu sanitti yeroo sadi “Subhaana Rabbiyal A'ala” jedhi. Akkas jechuun, Rabbiin kiyya olaanaan qulqullaaha jechuudha.

5. Sujuuda irraa oljechuu

San booda “Allaahu-Akbar” jechudhaan akka fakkii irratti argitutti ol jedhii taa’i. Bakka teette sanitti, “Rabbigfirltii, war-hamnii, wajburnii, wahaadinii wa ‘aafinii wa’fu annii” jedhi. Kana jechuun, Rabbii kiyya dhiifama naa godhi, naa mararfadhu, ..., na qajeelchi, na fayyisi, cubbuu tiyyas irra naa darbi jechuudha.

6. Sujuuda Lammaffaa godhuu

Ammas yeroo lammaffaatiif mataan lafatti gadi jedhi. Akkuma jirtu sanitt, “Subhaana Rabbiyal A’alaa” yeroo sadi jedhi.

7. Tashahuda Taa’nii qara’uu

Haala kanaan **Rak’aan tokkoffaa xumurama**. Rakaa lammaffaa itti fufudhaaf, tartiibuma armaa olii hordofta. Xumura rak’aa lammaffaatti Haala fakkii armaan gadiitiin eega teette booda **Tashahuda** armaan gadii kana qara’i:

"Attahiyyaatu lillaahi was-salawaatu wax-xayyibaatu ,As-salaamu 'aleyka ayyuhan- Nabiyy wa rahmatullaahi wa barakaatuhu As-salaamu 'alayna wa 'alaa 'Ibaadillaahis-salihiin. Ash-hadu an-laa-ilaaha illAllaahu wa ash-hadu anna Muhammadan 'abduhuu wa Rasuuluh. Allaahumma salli alaa Muhammad wa alaa aali Muhammad kamaa salayta alaa Ibrahiim wa alaa aali Ibraahiim, wa baarik alaa Muhammad wa alaa aali Muhammad kamaa baarakta ala Ibrahiim wa alaa aali Ibrahiim fil 'aalamiina innaka hamiidun majiid ”.

Kana jechuun, Nageenni, salaannii fi wanti gaggaariin hundi Rabbiif . Yaa nabiyyicha, nageenni, rahmannii fi barakaan sirra haa jiraatu. Nageenni nuu fi gabroota Rabbi gaggaarii irras haa jiraatu. Allaah malee waaqni biraa akka hin jirre ragaa baha, Muhammadis gabricha Isaatii fi ergamaa isaa ta'uu ragaa baha. Yaa Rabbi, akkuma Ibraahimii fi maatii Ibraahimii irratti nagaa buufte, Muhaammadii fi maatii Muhaammadii irrattis nagaa buusi; Akkuma Ibraahimii fi maatii Ibraahimiif barakaa goote, Muhaammadii fi maatii Muhaammadiifis barakaa godhi, aalama hunda keessatti Ati Galatoonfamaa guddaadha.

Yeroo Tashahuda qaraatu Quba kee ka harka mirgaa haala fakkii armaan gadii irratti argituun sosochoosi.

Salaanni rak'aa lamaa ol yoo ta'e tartiibuma armaa olii hordofudhaan irra deebi'i.

---

8. Salaama Baafachuu

Salaata kee xumurudhaaf, bakka teettetti gara mirgaa laaludhaan, “As-salaamu Aleykum Wa rahmatullaahi” eega jette booda gara bitaattis isuma irra deebi’udhaan, “As-salaamu Aleykum Wa rahmatullaahi” jedhii xumuri. salaata haala kanaan salaatee nama irraa milkaahu Rabbi nu haa godhu.Aamiin!

Maaltu salaata balleessa?

1. Roga salaataa keessaa tokko yookaan tokkoo ol beekaa gatu. Fakkeenyaaf, ruku’a, sujuuda fi kkf keessaa gatu.
2. Haasawuu
3. Kolfuu.
4. Nyaachuu yookaan dhuguu.
5. Qaama uffataan dhokatu qabu irratti uffachuu dhabuu.
6. Kallattii Qiiblaa irraa gara galuu.
7. Salaata keessatti oliigadi sochii baay’isuu.
8. Wanti wudu’a balleessaa hunduu salaata ni balleessa.

Yeroo Salaata keessa jirtu wantoota eeyyamaman.

- * daa'ima ofirratti qabdattee salaatu.
- * Kopheen yoo qulqullina qabaate ittiin salaatu.
- * yeroo barbaachise qiiiblaa irraa osoo gara hin galin tarkaanfii muraasa tarkaanfachuu.
- * Yoo imaamni salaata keessatti dogoggore dhiirri 'Subhaanallaah' jechuu fi dubartiin harka dhahuu.
- * Imaamni yeroo qara'u yoo dogoggore sirreessuu.

Osoo salaata keessa jirtu rakkoon dirqamaan furamuu qabu yoo si mudate gara mirgaa qofarratti tasleema (assalaamu aleeykum warahmatullaah) jedhii hatattamaan wanta sirreessuu qabdu eega sirreessite booda bakka itti dhaabde irraa salaata eegaluun xumuri. Dhimmichi yeroo dheeraa ka sirraa fudhatu yoo ta'e , salaata jalqaba irraa eegalii salaati.

Salaata dagattee yookaan raftee yoo sirra dabre waan gochuu qabdu

Salaanni sababa daguu fi hirribaatiin yoo sirra darbe akkauma yaadatteen yookaan hirriba irraa dammaqheen yeroma san bakka buusuu qabda. Yeroo salaata bakka buuftu tartiiba isaa walduraa duubaan eeggatee salaatu qabda. Fakkeenyaaf, Salaata asrii dagattee osoo hin yaadatin Yeroo magriiba salaattu yoo yaadatte, jalqaba Asrii salaatee itti aansitee magriiba salaatu qabda.

Faayidaa Salaataa

Cubbuu gurguddaa fi hojii akka sagaagalummaa irraa nama tiksaa

Rabbi akkana jedhee jira,

“Dhugamaan salaanni Fahshaa(cubbuu gurguddoo) fi Munkara(hojii gadhee/ fokkataa akka zinaa (sagaagalummaa), haalaa fi amala nama salphisu) irraa nama tiksiti" (*Qur'aana*, 29:45)

Cubbuu hojjatame namarraa qulqulleessa

Nabi Muhaammadis yeroo tokko Sahaabota isaanii akkana jedhanii Gaafatan: “ Mee naa himaa, isin keessaa namni tokko laga isa jala darbu kan guyyatti yeroo shan dhiqatu osoo jiraatee , qaama isaa irratti xuriin hafuu ni danda'aa?” Haalli Salaata shananiitis akkasuma .Rabbiin salaata salaatuun cubbuu namaa namarraa haqa. [Imaam Bukhaari fi Muslimtu gabaase.]

Yaa Rabbi. Salaata Ittiin Milkoofnu nu salaachisi.

Kutaa lama

Hiikaa Suuraa Faatihaa Qaaccessa Seerlugaa Waliin

*Translation of Sura Al-Fatiha with
Grammatical Parsing*

Bara 2003 A.L.I.

Yunivarsitii Haramaayaa

AL-FAATIHAH (1)

Maqaa

Suuraan tun dhama isiin of keessatti hammattu irraa moggaafamudhaan Al-Faatihaa jedhamtee jirti. Faatihah jechuun waan dhimma tokko yookaan kitaaba tokko yookaan wanta biroo ittiin banan jechuudha. Gabaabumatti, Faatihaan akaakuu seensaati; Suuraa yoo jalqaba Quraana banan ittiin seenan.

Suuraan tun maqaa Al-Faatihaa jedhuun alas maqaalee hedduu kan qabdu yoo ta'u, isaanis kanneen armaan gaditti eeramaniidha.

1. *Ummal Qur'aan*= Haadha Quraanaa:-Hiikaa fi dhama walii gala Quraanaa waan of keessatti hammatteef.
2. *Al-Sabi'al Masaanii*=Torban irra deddeebi'amtee dubbifamtu:-Aayatoota torba yeroo baay'ee irra deddeebi'udhaan dubbifamtu waan taateef.
3. *Suuraa Al-Hamdi*=Suuraa Galataa:-Rabbiin galatoonfachuudhaan kan eegaltu waan taateef.

Yeroo Suraan tun buufamte

Faatihaan Suuraalee yeroo jalqabaa Rasuula irratti buufaman keessaa tokko yoo taatu, suuraa yeroo jalqabaatiif guutuu taatee buufamte ta'uun isiitis hadiissan qulqulluu irraa mirkaneeffamee jira. Suuraa Fatihaa dursanii kan buufaman aayatoota muraasa suuraalee Alaq, Muzzammil, Muddassirii fi kan kanneen fakkaatan keessatti argaman qofaadha.

Dubbii Ijoo Suuraa tanaa

Suuraan tun kadhannaa Rabbiin warra kitaaba isaa qorachuu barbaadu barsiiseedha. Dhugaa kana namoota kitaabicha dubbisan barsiisuudhaafis jalqaba(seensa) Quraanaa irra kaahamtee jirti. Kitaaba Rabbii irraa faayidaa argachudhaaf fedhii dhugaa yoo qabaatte, dursitee suuraa tanaan Gooftaa aalamaa kadhachuu qabda.

Kaayyoon suuraa tanaa, Mootii isaan uume kan qajeelluma dhugaa kennuu dand'au irraa qajeelluma sirrii ta'e akka barbaadatan fedhii cimaa onnee dubbistootaa fi dhaggeeffattootaa keessatti uumuudha. Haaluma kanaan, ilma namaatiif wanti ijoon, Rabbii isa uume irraa qajeelluma sirrii kadhachuu, Karaa dhugaa barbaadudhaaf Quraana Rabbii qara'uu fi maddi beekomsa dhugaatis Rabbuma qofa ta'uu beekuu akka ta'e suuraan tun nu barsiifti. Kanaaf, qajeelluma sirrii argachudhaaf Qaraatii quraanaa kadhannaa faatihaatiin eegaluu qaba.

Dhama kana irraa akka hubachuun danda'amutti, hariiroon qabatamaa ta'e kan Faatihaa fi Quraana jidduu jiru, hariiroo seensa kitaabaa fi qaama kitaabichaa osoo hin taane , hariiroo kadhannaa fi deebii kadhannaa sanaati. Faatihaan kadhannaa gabrichaa yoo taatu, Quraanni guutuun immoo deebii Gooftaan kadhannaa isaatiif kenneedha. Gabrichi akka Rabbiin karaa sirrii isa qajeelchu yoo kadhatu, Gooftichi(Rabbi) immoo deebii isaatiif Quraana guutuu isa dura kaaha. Gabrichi, "Yaa Rabbi karaa sirrii na qajeelchi" yoo jedhee kadhatu, Rabbiin, Kun, qajeelfama ati na kadhatte" akka waan kitaaba guutuu kenneeti.

Maqaa Rabbii kan faatihaa keessatti dubbataman

Suuraa Faatihaa keessatti maqaa fi sifti(akaakuun) Rabbii shan dubbatamanii jiru. Isaanis:

1. *Allah*
2. *Rabbi*
3. *Ar-rahmaan*
4. *Ar-rahiim*
5. *Al-Malik*

Allaah

Kun Maqaa dhuunfaa kan Gooftaa waa hunda uumeeti. Maqaaleen Isaa kuuwwan hundi isaanii maqaa Allaah jedhu booda malee dursanii hin dhufan. Maqaan kun moggoo hin qabu. Kana jechuun, namni kamuu yookaan wanti kamuu maqaa Allaah jedhuun hin moggaafamu(hin waamamu). ***"Ati waan maqaa akka isaa qabu ni beektaa?(suuraa Maryam:65) Maqaan kun maqaa Rabbii filamaa ta'udhaan tokkummatti malee baay'innatti jijjiiramuu hin danda'u. Quraana keessatti maqaan 'Allaah" jedhu yeroo 3000 oli deddeebi'ee dubbatameera.***

Rabbi

Rabbi Gooftaa uumama hunda uumee hiree barbaachisus isaanii kennuudha. Gooftaa uumama isaa hunda uumee guddisu, kan hiruuf, kan dhimma isaanii guutu. Waa hundumaa uumudhaan hundumarraayyuu gooftummaa guutuu qaba. Wantoota uume hundumaa waan isaan barbaachisuu fi waan isaanii malu uumee jira. Gooftummaa isaa jalaa kan bilisa ta'u uumamni kamiyyuu hin jiru. Hundi isaanii qabaa isaatiifi too'annaa isaa jala jiraata.

Ar-Rahmaan

Ar-ramaan, akkuma maqaa Allahatti Rabbii waa hund uuma qofaaf tajaajila. Uumamni biro kamiyyuu maqaa kanaan waamamuu hin danda'u. Allaah fi Rahmaan maqaa dhuunfaa gooftaa nu uumeeti. Maqaan biroo kan akka rahiim, samii', basiir, wanta biroo ittiin ibsudhaaf tajaajiluu ni danda'a. Fakkeenyaaf, maqaa rahiim jedhuun Rasuullis waamamanii jiru. Rahmaan jechuun, Gooftaa addunyaa kanarratti nama isatti amanee fi kan isa dideefis arjoomu-Arjaa; Uumaa uumama isaa hundaaf mararfatu-Mararfataa; Abbaa rahmataa jechuudha. Maqaan kun Jalqaba suuraa qur'aanaa (Suuraa Tawbaa malee) cufa irratti argama. Suura 55ffaa-suuratur-rahmaan keessattis yeroo heddu deddeebi'ee argama.

Ar-rahiim

Gooftaa biyya boruutti warra isatti amanee gara-laafinna guddaa qabu-Gara-laafessa . Maqaan kun Jalqaba suuraa qur'aanaa (Suuraa Tawbaa malee) cufa irratti argama.

Al-Malik

Mootii Guyyaa Qiyaamaa(kaafamaa) kophaa isaatti murtii kennu. Kan murtii isaa irratti qaama mari'achiisu hin qabne. Kan murtiin isaa ol iyyannaa hin qabne. Gooftaa mootuma hin diigamneefi aangoo hinfudhatamne kophaa isaatti qabu-Mooticha , Abbaa aangoo olaanaa . Gooftaa uumama mara kophaa isaatti bulchu kan bulchiinsi isaa mudaafi hir'inna hin qabne-Bulchaa. Mootii olaantummaa hunda dhuunfate-Dhuunfataa.

Maqaan kun suuraalee akka 59:23, fi 20:114 keessattis dubbatamee jira.

Al-Fatihaa, (Suuraa Bantuu)

Maqaa Allaah, DaranAraaramaa fi Garalaafessaatiin	Bismi-Ilaahir-rahmaanir-rahiim	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Faaruu fi galanni cufti kan Allaah-Gooftaa aalamaati,	alhamdu lillaahi rabbi- l'aalamiin	الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
Daran Araaramaa fi Garalaafessa	Ar-rahmaanir-rahiim	الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Mootii guyyaa murtii	maaliki yawmid-diin	مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ
Suma gabbarra;simattis gargaarsifanna	iyyaaka na'budu wa-iyyaaka nasta'iin	إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ
Karaa sirrii nu qajeelchi	Ih-dinas-siraax-almustaqiim	اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
Karaa warra ati (qajeelluma sirrii ta'een) qananiiftee, kanneen Ati irratti hin dheekkaminii fi karaa warra hin jallatinii (nu qajeelchi).	Siraax-allaziina an'amta 'alayhim ghayril-magh-duubi 'alayhim walad-daalliin	صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

Hiikaa Suuraa Faatihaa Jecha tokko tokkoon

الرَّحِيمِ	الرَّحْمَنُ	اللَّهُ	بِسْمِ
DaranGaralaafessa	Daran Araaramaa	Allaah	Maqaa...(tii)n
The Most Merciful	The most Gracious	Allah	In the name of
Maqaa Allaah daran Araaramaa fi Garalaafessaatiin			
In the name of Allah, the most Gracious the Most Merciful			

الرَّحِيمِ	الرَّحْمَنُ	الْعَالَمِينَ	رَبِّ	لِلَّهِ	الْحَمْدُ
DaranGaralaafessa	DaranAraaramaa	aalammanii	Rabbii	Allaaha-f	Galanni (cufti)
The Most Merciful	The most Gracious	The worlds	Rabb	To Allah	(All) praise
Galanni cufti kan Allaah Rabbii Aalammanii,(Gooftaa) daran Araaramaa fi Daran garalaafessaati.					
All praise is (due) to Allah Rabb of the Worlds; the Most Gracious the Most Merciful					

الدَّيْنِ	يَوْمَ	مَالِكِ
Murtii(kafaltii)	guyyaa	Mootii
The recompense	day	sovereign
Mootii guyyaa murtii		
Sovereign of the day of recompense		

نَسْتَعِينُ	إِيَّاكَ	وَ	نَعْبُدُ	إِيَّاكَ
gargaarsifanna	Si'uma	...s	gabbarra	Si'uma
We seek help	You alone	and	We worship	You alone
Si'uma gabbarra; si'umas gargaarsifanna				
You alone we worship and from you alone we seek help				

المُسْتَقِيمَ	الصِّرَاطَ	اهْدِنَا
Sirrii(qajeelaa)	Karaa	nu qajeelchi
The straight	The path	Guide us
Karaa sirrii nu qajeelchi		
Guide us to the straight path		

عَلَيْهِمْ	أَنْعَمْتَ	الَّذِينَ	صِرَاطَ
Up on them	You bestowed favor	Those whom	path
Isaan irratti	ati (qajeelluma sirrii ta'een) tolteef	warra	Karaa
Karaa warra Ati qajeelluma sirrii ta'een isaan irratti tolteefii,			
The path of those up on whom you have bestowed favor			

الضَّالِّينَ	لَا	وَ	عَلَيْهِمْ	الْمَغْضُوبِ	غَيْرَ
jallattoota	miti	fi	Isaan irratti	dheekkamsiistota	(warra)...Hin ta'in
Who are astray	not	and	Up on them	Evoked anger	Not of those
(karaa warra) ofirratti si hindheekkamsiisinii fi warra jallattoota hin ta'inii (nu qajeelchi).					
Not of those who have evoked your anger up on them or of those who are astray					

Qaacessa caasluga suuraa faatihaa(Grammatical Parsing of suuraa Faatihaa)

(1:1:1)

In (the) name
bis'mi **Maqaa...(tii)n**

بِسْمِ
N P

P – prefixed preposition *bi*

“bi”Durgaa(maxxantuu duraa)

N – genitive masculine noun

Maqaa matimaa

جار ومجرور

(1:1:2)

(of) Allah,
Allaahi

اللّٰه
PN

PN – genitive proper noun → *Allah*

Maqaa matayyaa(dhuunfaa),Matima

لفظ الجلالة مجرور

(1:1:3)

the Most Gracious,
Ar-rahmaani **Daran**
Araaramaa

الرَّحْمٰنِ
ADJ

ADJ – genitive masculine singular adjective

Addeessa, matima, baaqee

صفة مجرورة

(1:1:4)

the Most Merciful.
Ar-rahiimi

DaranGaralaafessa

الرَّحِيْمِ
ADJ

ADJ – genitive masculine singular adjective

Addeessa, matima, baaqee

صفة مجرورة

(1:2:1)

All praises and thanks
al-hamdu **Galanni (cufti)**

الْحَمْدُ
N

N – nominative masculine noun

maqaa

اسم مرفوع

<p>(1:2:2)</p> <p>(be) to Allah,</p> <p>lillaahi(Allaaha-f</p>		<p>P – prefixed preposition <i>lām</i></p> <p><i>“laam”durgaa</i></p> <p>PN – genitive proper noun → Allah</p> <p>Maqaa matayyaa(dhuunfaa),Matima</p>
		<p>جار ومجرور</p>
<p>(1:2:3)</p> <p>the Lord</p> <p>rabbi(Rabbii)</p>		<p>N – genitive masculine noun</p> <p>Maqaa, matima</p> <p>اسم مجرور</p>
<p>(1:2:4)</p> <p>of the universe</p> <p>l-aalamiina(aalammani)</p>		<p>N – genitive masculine plural noun</p> <p>Maqaa,baay'ee,matima</p> <p>اسم مجرور</p>
<p>(1:3:1)</p> <p>The Most Gracious,</p> <p>ar-raḥmaani(daran araaramaa)</p>		<p>ADJ – genitive masculine singular adjective</p> <p>Addeessa,baaqqee, matima</p> <p>صفة مجرورة</p>
<p>(1:3:2)</p> <p>the Most Merciful.</p> <p>ar-raḥiimi(daran garalaafessa)</p>		<p>ADJ – genitive masculine singular adjective</p> <p>Addeessa,baaqqee, matima</p> <p>صفة مجرورة</p>
<p>(1:4:1)</p> <p>(The) Master</p> <p>maaliki(mootii)</p>		<p>N – genitive masculine active participle</p> <p>Maqaa,raawwataa,matima</p> <p>اسم مجرور</p>

(1:4:2)
(of the) Day
yawmi(guyyaa)

يَوْم
N

N – genitive masculine noun → Day of
Resurrection
Maqaa,matima

اسم مجرور

(1:4:3)
(of the) Judgment.
ad-diini(murtii,kaafamaa)

الَّذِينَ
N

N – genitive masculine noun
Maqaa,matima

اسم مجرور

(1:5:1)
You Alone
iyyaaka(si'uma qofa)

إِيَّاكَ
PRON

PRON – 2nd person masculine singular
personal pronoun → Allah
Bamaqa Abbummee,ramaddii
sadaffaa,baaqqee

ضمير منفصل

(1:5:2)
we worship,
na'abudu(gabbarra)

نَعْبُدُ
V

V – 1st person masculine plural imperfect
verb
Gochima,baay'ee,ramaddii tokkoffaa
فعل مضارع

(1:5:3)
and You Alone
wa-iyyaaka(si'uma qofas)

وَإِيَّاكَ
PRON CONJ

CONJ – prefixed conjunction *wa* (and)
“wa”walqabsiistuu(waliingaa)
PRON – 2nd person masculine singular
personal pronoun → Allah
Bamaqa Abbummee,ramaddii
sadaffaa,baaqqee

الواو عاطفة

ضمير منفصل

(1:5:4)
we ask for help.
nasta'iīnu(gargaarsifanna)

V – 1st person masculine plural (form X)
imperfect verb
Gochima,baay'ee,ramaddii tokkoffaa

فعل مضارع

(1:6:1)
Guide us
ih'dinā(nu qajeelchi)

PRON – 1st person plural object pronoun
Bamaqa
abbummee,aantima,baay'ee,ramaddii
tokkoffaa

PRON – implicit subject pronoun → Allah

Bamaqa abbummee(kan Allaah bakka bu'e)

فعل أمر و «نا» ضمير متصل في محل

نصب مفعول به

(1:6:2)
(to) the path,
as-ṣiraaxa(karicha,daandii)

N – accusative masculine noun

Maqaa,aantima

اسم منصوب

(1:6:3)
the straight.
al-

ADJ – accusative masculine (form X) active
participle

aantima

mus'taqiima(sirraawaa,qajeelaa)

صفة منصوبة

(1:7:1)

(The) path

şiraaxa(karaa)

صِرَاطَ
N

N – accusative masculine noun

اسم منصوب

maaanti,Maqaa

(1:7:2)

(of) those

alladhiina(isaannan,warra)

الَّذِينَ
REL

REL – masculine plural relative pronoun

Bamaqa firoomsee,baay'ee

اسم موصول

(1:7:3)

You have bestowed (Your)

Favors

an'amta(ati qananiifte/tolteef)

أَنْعَمْتُ
PRON V

V – 2nd person masculine singular (form

IV) perfect verb

Gochima,baay'ee ramaddii lammaffaa

PRON – subject pronoun → Allah

Bamaqa matima

فعل ماض والتاء ضمير متصل في محل رفع فاعل

(1:7:4)

on them,

'alayhim(isaan irrati)

عَلَيْهِمْ
PRON P

P – preposition

Durgaa

PRON – 3rd person masculine plural

object pronoun

Bamaqa, baaqee,ramaddii sadaffaa

جار ومجرور

(1:7:5)

not (of)

ghayri(kan hin ta'in)

غَيْرِ
N

N – genitive masculine noun

Maqaa, matima

اسم مجرور

(1:7:6)
those who earned (Your) wrath
al-maghḍuubi(dheekkamsiistota)

الْمَغْضُوبِ
N

N – genitive masculine passive participle

Matima, maqaa

اسم مجرور

(1:7:7)
on themselves
'alayhim(isaan irratti/ofirratti)

عَلَيْهِمْ
PRON P

P – preposition

Durgaa

PRON – 3rd person masculine plural

object pronoun

Bamaqa,baay'ee,aantima,ramaddii

sadaffaa

جار ومجرور

(1:7:8)
and not
walā(miti)

وَلَا
NEG CONJ

CONJ – prefixed conjunction wa (and)

“wa”Walqabsiistuu(waliingaa)

NEG – negative particle

Buxisa mormisiisaa

الواو عاطفة

حرف نفي

(1:7:9)
(of) those who go astray.
ad-ḍaalīna(jallattoota)

الضَّالِّينَ
N

N – genitive masculine plural active
participle

Maqaa,matima,baay'ee

اسم مجرور

Kutaa sadi

Suuraawwan Gaggabaaboo Qur'aanaa

Suuraa Iklaas (Qulqullina Amantii/Tokkichummaa Rabbii)

Maqaa Allaah, DaranAraaramaa fi
Garalaafessaatiin

**Bismillaahir-
rahmaanir-rahiim**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Jedhi, Allaahan Isa Tokkicha;

***Qul HuwaAllaahu
Ahad;***

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

Allaahan Irkoo maraati;

Allaahus-samad

اللَّهُ الصَّمَدُ

Hin dhalle , hin dhalannes;

***Lam yalid, walam
yuulad;.***

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

Isaaf qixxisaan

***Walam yakun lahuu
kufuwan ahad..***

**(daraboon, ykn fakkaataan) tokkoyyuu
hin jiru.**

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

al-Kawsar (laga Jannata keessaa,ykn waan gaggaarii hedduu)

Maqaa Allaah, Daran Araaramaa fi Garalaafessaatiin	Bismillaahir- rahmaanir-rahiim	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
(Yaa Muhammad,) Nuti dhugamaan waan gaggaarii baay'ee(Laga jannataa kan 'kawsar' jedhamu) sii kenninee jirra.	innaa a'xaynaak- alkawsar	إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ
Kanaaf, Gooftaa keetiif salaati, (maqaa Isaatiinis) goorra'i.	fasalli lirabbika wan-har	فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ
Namni si jibbu, isatu nama qacceen/sanyiin citte.	inna shaani-aka huwal-abtar	إِنْ شِئْنِكَ هُوَ الْبَاقِرُ

Suura An-naas (Suuraa namaa)

Maqaa Allaah, Daran Araaramaa fi Garalaafessaatiin	Bismillaahir-rahmaanir-rahiim	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Jedhi ‘Rabbii namaatiin tikfama’,	qul a'uuzu birabbin-naas	قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ
Mootii namaatiin,	Malikin-naas	مَلِكِ النَّاسِ
Waaqa namaatiin	Ilaahin-naas	إِلَهِ النَّاسِ
Hammeenya (isa hamtuu) hasaasee (yoo Rabbitti maganfatan) dheessuu irraa	min sharril waswaasil-khannaas	مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ
Isa qalbii namaa keessatti (hamtuu) hasaasu	allazii yuwaswisu fii suduurin-naas	الَّذِي يُوسِّسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ
Hammeenya Jinnii fi Namaa irraa(Rabbi namaatiin tikfama jedhi)	Minal jinnati wan-naas	مِنْ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

al-Falaq, (Barraaqa, subii)

Maqaa Allaah, Daran Araaramaa fi Garalaafessaatiin	Bismillaahir-rahmaanir-rahiim	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
jedhi ,‘Rabbii barraaqaatiin tikfama’,	qul a'uuzu birabbil falaq	قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ
Hamtuu waan (Inni uumee) hunda irraa	min sharri maa khalaq	مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ
Hamtuu dukkanaa irraallee, yeroo dukkanaahu	wamin sharri ghaasiqin izaa waqab	وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ
Hamtuu dubartii jibrii guduunfamaa keessatti tufudhaan(namatti falfaltuu) irraallee	wamin sharrin-naffaasaati fil 'uqad	وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ
Hamtuu waanyoo/hinaaftuu irraayis yeroo hinaafu (Rabbiin tikfama jedhi).	wamin sharri haasidin izaa hasad	وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

an-Nasr, (Gargaarsa/Tumsa Rabbii)

Maqaa Allaah, Daran Araaramaa fi Garalaafessaatiin	Bismillaahir- rahmaanir-rahiim	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Tumsi Rabbiitii fi banamiinsi/injifannoon (makkaa) yoo dhufe,	izaa jaa-a nasrullaahi waalfat-h	إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ
Namoonnis garee gareen amantii Rabbiitti kan nam'an yoo argite,	wara-aytan-naasa yadkhuluuna fii diinillaahi afwaaajaa	وَرَأَيْتِ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أُفُوجًا
Gooftaa kee faarfachudhaan isa qulqulleessi, Araaramas isa kadhu; Inni yeroo hundumaa dhiifama namaa godhaatii.	fasabbih bihamdi rabbika wastaghfir- hu innahuu kaana tawwaabaa	فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

al-` Asr (Zabana,yeroo ykn salaata Asrii)

Maqaa Allaah, Daran Araaramaa fi Garalaafessaatiin	Bismillaahir-rahmaanir-rahiim	بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Asriin(Zabanaan (yeroon/ salaata asriitiin) in kakadha	wal'asri	وَالْعَصْرِ
Dhugamaan, dhalli namaa cufti hoongoo/kasaaraa guddaa keessa jira,	innal-insaana lafii khusrin	إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ
Isaannan (Rabitti amanan, kan gaarii hojjatan,kan haqa walii dhaamanii fi obsas walii dhaaman malee (kan kanaan ala jiran hundinuu hoongoo keessa jiran)	Illal-laziina aamanuu wa'amilus-saalihaati watawaasaw bil-haqqi watawaasaw bissabri	إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ